

Inhoudsopgave

I. De plaats van de vraag naar de natuurlijke theologie	1
1. De context van onze vragen; verwachtingen	1
2. De benaderingswijze	9
3. Enkele hermeneutische notities	11
II. Analyse van Paragraaf 25 van de Kirchliche Dogmatik	16
A. Paragraaf 25,1: de mens voor God	16
1. Inleiding	16
2. Tekstlezing van paragraaf 25,1	17
2.1. De twee inleidingen	17
2.1.1. De inleiding op het geheel van de godsleer en van paragraaf 25 als geheel	17
Excurs 1: Het Woord Gods	23
Excurs 2: De plaats van God, de geloofsgegevens en de theoloog	25
2.1.2. De inleiding op paragraaf 25/1	30
Excurs 3: 'Sicherheit' en 'Gewissheit'	37
Excurs 4: Het verschil tussen de 'Religionsphilosophie der Autorität' en de openbaringstheologie	40
2.2. In de godskennis vallen mens en God niet samen	41
Excurs 5: Barth en de mystiek	45
2.3. De godskennis als geloofskennis	47
2.3.1. De godskennis is een bijzondere, unieke kennis	48
2.3.2. De godskennis is middellijke kennis	54
2.3.3. God heeft blijvende prioriteit op onze geloofskennis: Hij wordt geen bezit	61
2.3.4. Onze godskennis is gehoorzaamheidskennis	66
Excurs 6: Kuiterts verzet tegen Barths visie op de godskennis	68
2.4. Besluit	71
B. Paragraaf 25,2: God voor de mens	75
1. Inleiding	75
2. Tekstlezing van paragraaf 25,2	75

2.1. De inleiding	75
2.2. God voor de mens	76
2.2.1. Godskennis is kennis van Hem, die 'wij boven alles mogen beminnen, omdat we Hem boven alles moeten vrezén'	79
2.2.2. Godskennis is kennis van Hem, die 'ons daarom geheim blijft, omdat Hij zich zo klaar en gewis aan ons geeft'	82
2.3. Gods ZIJN-in-Zichzelf als grond voor Zijn ZIJN-voor- ons	87
2.3.1. God, die Zich openbaart als Heer, is al Heer in Zichzelf	89
2.3.2. Nogmaals de primaire en secundaire voorwerpelijkheid Gods	97
2.3.3. Nadere bepaling van Gods secundaire voorwerpelijkheid	98
Excurs 7: Een vergelijking van de betekenis van de Mensheid van Jezus Christus bij Barth en bij Rahner	107
3. Conclusie	114
3.1. De 'Leitsatz' van paragraaf 25	114
3.2. Terugblik	114
III. Analyse van Paragraaf 26 van de Kirchliche Dogmatik	116
A. Paragraaf 26,1: De bereidheid van God	116
1. Inleiding	116
2. Tekstlezing van paragraaf 26,1	116
2.1. De inleiding	116
2.2. De kenbaarheid Gods	119
2.2.1. Inleiding	119
2.2.2. God is de waarheid	121
Excurs 8: Substantieven als predikaat in de godsleer	121
2.2.3. Gods kenbaarheid als genade	122
Excurs 9: Barths religie-begrip	126
2.3. De afgrenzing tegen de weg naar God buiten God om	131
2.3.1. De strijd tegen de 'analogia entis'	131
2.3.2. De strijd tegen de natuurlijke theologie	157
a. Het 'feit' van de natuurlijke godskennis	159
Excurs 10: De gelijkenissen van het Koninkrijk Gods in de profaniteit	162
b. De praktische wenselijkheid casu quo noodzakelijkheid	

van de natuurlijke theologie	164
c. De Schrift en de natuurlijke kenbaarheid Gods	174
Excurs 11: Roml,18vv bij Barth: een overzicht	199
d. Nogmaals de vraag naar de eigenlijke grond voor de vitaliteit van de natuurlijke theologie	213
B. Paragraaf 26, 2: De bereidheid van de mens	217
1. Inleiding	217
2. Tekstlezing van paragraaf 26,2	217
2.1. De vraag naar een zichtbare bereidheid van de mens voor God als oorsprong van de natuurlijke theologie	218
2.1.1. De inleiding	218
2.1.2. Een eerste abstract-logische bepaling van de bereidheid van de mens voor God	219
2.1.3. Een tweede reëel-existentiële bepaling van de bereidheid van de mens voor God	228
2.1.4. De oorsprong van de vitaliteit van het fenomeen van de natuurlijke theologie	232
2.2. De theologische plaats van de voor God bereide mens	240
2.2.1. Inleiding	240
2.2.2. Jezus Christus is de voor God bereide mens	242
Excurs 12: Realistische christologie	247
2.2.3. In Jezus Christus kunnen we God kennen	251
Excurs 13: De 'Lichterlehre'	261
2.2.4. Nogmaals de natuurlijke theologie	263
3. Conclusie	273
3.1. De 'Leitsatz' van paragraaf 26	273
3.2. Terugblik	274
IV. Twee Peilingen	276
Inleiding	276
1. De eerste peiling. De bepaling van de natuurlijke theologie in het overige deel van de Kirchliche Dogmatik	276
1.1. Inleiding	276
1.2. Teksten, waarin de natuurlijke theologie formeel bepaald wordt als een apriorische vorm van over God beschikken	278
1.2.1. Inleidende opmerkingen	278

1.2.2. De discussie met Emil Brunner	280
1.2.3. Algemeen en bijzonder	282
1.2.4. Theologie en filosofie	282
1.2.5. Theologie en wijsgerige anthropologie	292
Excurs 14: Barth en Metz: het anthropocentrisme	294
1.2.6. Oeropenbaring en scheppingsopenbaring	295
1.2.7. Openbaring en geschiedenis	297
1.3. Teksten, waarin de natuurlijke theologie formeel bepaald wordt als een aposteriorische vorm van over God beschikken	299
1.4. De materiële bepaling van de natuurlijke theologie	303
1.5. Conclusie	306
2. De tweede peiling. De plaats van de natuurlijke theologie in de geschiedenis van de christelijke theologie	311
2.1. De term 'theologia naturalis'	311
2.2. De functies van de natuurlijke theologie	314
2.3. Conclusie	324
V. Reflecties over de mogelijkheden en onmogelijkheden der natuurlijke theologie	328
Inleiding	328
1. Vier geldige motieven in Barths verzet tegen de natuurlijke theologie	328
1.1. Gods blijvende subjectiviteit en prioriteit in Zijn openbaring	328
1.2. De eenheid van de openbaring	337
1.3. De kritiek op de burgerlijke cultuur van de 'Neuzeit'	342
Excurs 15: De subjectiviteit van de theoloog	348
1.4. De ordening van de theologie	349
2. Vragen aan Karl Barth	354
Inleiding	354
2.1. De opvang van de functies, welke de natuurlijke theologie in de traditie vervulde	354
2.1.1. De apologetische functie	354
2.1.2. De 'theologia religionum'	357
2.2. Theologisch-ontologische kwesties	365
2.2.1. De menselijke geest als subject van kennis	365
2.2.2. De 'analogia entis'	377

Excurs 16: Jüngel over de 'analogia entis' en de 'analogia adventus'	384
2.3. Hermeneutische kwesties	388
2.3.1. De plaats, van waaruit de vraag naar de verificatie van ons geloof beantwoord kan worden	389
2.3.2. Openbaring, geloof en ervaring	392
2.3.3. Welke mogelijkheden zijn er tot verificatie en falsificatie van ons geloof?	396
2.4. De plaats en de functie van de theologie	399
3. De confessionele mogelijkheid tot overeenstemming aangaande de natuurlijke theologie: Vaticanum I	407
Excurs 17: De veroordeelden op Vaticanum I	411
4. De betekenis van het gevondene voor theologie en praktijk	418
4.1. De theologische oogst	418
4.2. De praktische betekenis van het gevondene	419
4.2.1. De plaats van God	420
4.2.2. De aard van het pastoraat	425
4.2.3. De epiklese als grondact van het kerkelijke en spirituele leven	427
Noten	430
Duitse samenvatting	541
Aangehaalde literatuur	550
Naamregister	560
Zaakregister	565
Curriculum vitae	568